

Handläggare
Monika Gerdhem
Telefon: 08-50828897**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2026-04-21, p. 11

Motion om att införa en modell för att skydda kultur- och nöjesverksamheter

Remiss från Kommunstyrelsen (KS 2025/1181)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Jonas Naddebo (C) har den 13 september 2025 lämnat in en skrivelse till kommunstyrelsen avseende förslag om att införa en modell för att skydda kultur- och nöjesverksamheter, se bilaga. I skrivelsen framför han bl.a. följande. Centerpartiet har länge drivit på för att Stockholm ska leva och låta mer. Staden måste bli roligare och mer företagervänlig. En viktig del av detta är ett levande nattliv med barer, nattklubbar och kulturscener, en bransch som också skapar mängder av jobb och skatteintäkter för vår gemensamma välfärd. I Stockholm riskerar flera befintliga nattklubbar och livescener att stänga på grund av klagomål från grannar. Centerpartiets har tidigare lagt flertalet förslag för att förenkla för nattklubbar och barer, till exempel vårt förslag om så kallade ”kulturljudzoner”, där man måste kunna tolerera ljud från kulturevenemang, eller den så kallade Stockholmsmetern som ska göra det enklare för krogar att ha uteserveringar. För att stärka och rädda stadens nattliv och kulturutövare och säkerställa en rimlig balans mellan bostadsbyggande och kulturutveckling behöver Stockholm införa en modell som är hållbar. Syftet är att skydda verksamheter som fanns på platsen först.

[Nivå 1]
[Nivå 2][Besöksadress]
[Postadress]
[Postnr] [Ort]
Telefon [Telefon]
Växel [Växel]
Fax [Fax]
e-postadress
[hemsida]

Kommunfullmäktige föreslås mot denna bakgrund att besluta:

- Att kommunstyrelsen, i samråd med berörda nämnder och bolag, utreder möjligheten att införa en modell för att skydda befintliga kultur- och nöjesverksamheter mot klagomål från nyinflyttade boende.
- Att kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden, i samråd med övriga berörda nämnder och bolag, säkerställer att detaljplaner för nya stadsdelar, till exempel Slakthusområdet, utformas så att verksamheter som etablerats före ny bebyggelse ges ett särskilt skydd.
- Att kommunstyrelsen, i samråd med övriga berörda nämnder och bolag, tar fram nödvändiga förslag på lokala avtal eller lagändringar för att modellen ska kunna tillämpas och hemställer dessa till regeringen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Buller i samhället från olika typer av störningskällor är en komplex problematik. Källorna till buller i samhället är många. En av de vanligaste är transporter av olika slag såsom väg-, spår- och flygtrafik, men också industri- och verksamhetsbuller, ljud från grannar, byggen, samt fläktar och ventilationssystem med mera. Denna typ av buller är ofta ofrivilligt och svårt för oss att undkomma eller kontrollera. Därtill kommer det ljud vi själva väljer att utsätta oss för, exempelvis i form av musiklyssnande i hörlurar, TV/datorspel eller konserter och musikevenemang. Idag vet vi mycket om hur buller och höga ljud påverkar oss. Vi vet också att tillgång till tystnad och goda ljudmiljöer är nödvändigt för att vi ska må bra.

Hälsoeffekter av buller

Vanliga effekter i grupper som utsätts för buller är allmän störning, försämrad taluppfattning och kommunikation, koncentrations-svårigheter, försämrad återhämtning och vila samt sömnstörningar. Det finns allt fler belägg för ännu allvarigare konsekvenser av att bo i en bullrig miljö i form av effekter på hjärt- och kärlsystemet och ämnesomsättningen. Nya forskningsstudier som kombinerat data från Sverige, Danmark och Finland pekar på samband mellan vägtrafikbuller och ischemisk¹ hjärtsjukdom, stroke och övervikt. Mekanismerna bakom dessa kopplingar tros vara framför allt stress och sömnstörningar.²

¹ Ischemisk hjärtsjukdom (kranskärlssjukdom) innebär syrebrist i hjärtmuskeln, oftast orsakat av förträngningar (åderförkalkning) i kranskärlen.

² Miljöhälsorapport Stockholms län 2025/buller, Centrum för arbets- och miljömedicin, Region Stockholm

Reglering av buller

Bullerkällor av olika ursprung är av olika karaktär och det krävs olika typer av tekniker för att dämpa buller beroende på typ av störningskälla. Visst buller går inte att dämpa vid källan och åtgärden är då att skärma av bullret så långt möjligt och begränsa den störande verksamheten i tid och omfattning. Andra typer av buller kan begränsas vid källan, vilket är fallet med musikbuller. Beroende på vad det är som bullrar behöver också olika typer av intresseavvägningar göras. I nu gällande lagstiftning regleras därför buller på olika sätt beroende på störningskälla och vilka intresseavvägningar som har gjorts i samband med framtagandet av reglerna. Exempelvis reglerar förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggande (trafikbullerförordningen) hur mycket det i genomsnitt får låta invid bostäder samt inuti bostäder och på uteplatser i anslutning till vägar. Dessa riktvärden är beräknade utifrån ett dygnsmedelvärde. På samma sätt har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller (Rapport 6538, april 2015). Enligt nyss nämnda föreskrifter och vägledning anges inte bara ljudnivåer, utan även begränsningar i tid för när och hur länge den bullrande verksamheten får pågå. Dessa regler har tagits fram med beaktande av såväl intresset för människors hälsa som intresset för att det måste finnas olika typer av verksamheter i samhället och en fungerande väginfrastruktur.

Regler för buller från musik- och nöjesevenemang

För buller från musik, eller ljud och sorl från restauranger finns inga specifika riktlinjer och de omfattas inte heller av Naturvårdsverkets vägledning. För denna typ av buller gäller Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus (FoHMFS 2014:13). Dessa riktvärden är framtagna utifrån intresset att skydda människors hälsa och är baserade på forskning om sambandet mellan bullerstörningar och ohälsa. För generellt buller inomhus i bostäder gäller enligt dessa riktvärden att den ekvivalenta ljudnivån (kontinuerligt ljud) inte får överstiga 30 dBA dygnet runt. Samma riktvärde för ljudnivåer inomhus gäller även för trafikbuller och externt industri- och verksamhetsbuller, dvs. 30 dBA. De är framtagna med syftet att förebygga uppvaknanden nattetid till följd av bullerstörningar och för en sund ljudmiljö dagtid för att förebygga svårigheter med koncentration och vila. För ljud med hörbara tonkomponenter och från musikanläggningar gäller enligt FoHMFS 2014:13 att ljudnivån inte får överstiga 25 dBA i bostäder dygnet runt. Härutöver finns i de allmänna råden riktvärden för lågfrekvent buller uttryckt i ljudtrycksnivå för olika tersband.

Reglering av ljudnivåer i detaljplan

För trafikbuller och externt industri- och verksamhetsbuller gäller sedan 2016 att det ska anges i en detaljplan vilka bullernivåer som får förekomma invid de bostäder som avses byggas enligt planen. För ny bostadsbebyggelse, där ett ärende om detaljplan eller bygglov har påbörjats efter den 2 januari 2015, görs olägenhetsbedömningen i plan- eller bygglovsskedet. Grundprincipen är sedan att det är de värden som fastställs i denna bedömning som utgör utgångspunkt för tillsynen.

Utformningen av bostäder utifrån detaljplanen

Vid genomförandet av detaljplanen ska byggnaderna utformas och placeras på ett sådant sätt att bullerriktvärdena, trots bullrig utomhusmiljö, kan innehållas i bostäderna och på förekommande uteplatser i enlighet med Trafikbullerförordningen och Naturvårdsverkets vägledning om industri- och verksamhetsbuller. Det innebär bl.a. att nya bostadsbyggnader som byggs i bullriga miljöer måste ha en hög grad av bullerisolerande förmåga. De grundläggande kraven på skydd mot buller finns i plan- och bygglagen (2010:900), PBL och plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. Boverket har tagit fram särskilda föreskrifter om hur en byggnad ska vara projekterad och utförd för att uppfylla det tekniska egenskapskravet om skydd mot buller, Boverkets föreskrifter om skydd mot buller i byggnader (BFS 2024:10). I Boverkets byggregler (BBR) finns ytterligare regler om olika ljudklasser som ska tillämpas beroende på vilka krav på ljudisolerande förmåga som behöver ställas utifrån hur bullerutsatt platsen är där byggnaden ska uppföras.

Utredning av ansvar för bullerstörningar i tillsynen

Genom att det i detaljplanen är fastställt vilka bullervärden som kan tolereras i utomhusmiljön hamnar ansvaret för att ljudnivåerna innehålls inuti bostäderna på byggherren, eller senare fastighetsägaren, om byggnaden inte har tillräcklig bullerisolerande förmåga i förhållande till de bullernivåer som har accepterats i detaljplanen.

I praxis tillämpas redan detta synsätt även på andra typer av bullerkällor i tillsynen. En fastighetsägare kan anses vara ansvarig för bullret inuti en bostad om byggnadens bullerisolerande förmåga inte når upp till vad som bedöms vara en normal bullerisolerande förmåga, vilket ligger på 25 dBA. Detta gäller dock endast om samma krav på bullerisolerande krav på byggnaden gällde vid tiden för byggnadens uppförande. Den ljudisolerande förmågan hos en ytterväggskonstruktion skiljer sig också åt beroende på typ av ljudkälla. Som huvudregel kan miljötillsynsmyndigheten inte ställa längre gående krav på en byggnad än vad som gällde enligt byggreglerna vid tidpunkten för byggnadens uppförande, det så kallade retroaktivitetsförbudet. Det innebär att ansvaret för bullerstörningar i äldre delar av staden som huvudregel hamnar på den störande verksamheten.

Sammanfattningsvis kan alltså en tillsynsmyndighet komma att rikta krav mot antingen den verksamhet som alstrar bullret, eller fastighetsägaren, beroende på var bristen ligger. I vissa fall behöver krav riktas mot bägge två.

Förvaltningen vill dock särskilt understryka att nämnden inte har förbjudit några musik- eller nöjesverksamheter till följd av att grannar har klagat. Däremot ställer nämnden krav på att vidta åtgärder så långt det bedöms rimligt så att riktvärdena inomhus i närliggande bostäder klaras. Det händer dock att nämnden godtar mindre överskridanden av riktvärdena när det inte bedöms rimligt att vidta ytterligare åtgärder, innebärande att kostnaden för ytterligare sänkning blir alltför hög sett till nyttan.

Avtalslösningar

När det gäller frågan om att genom avtal komma överens om att man som boende förklarar att man tål ljudnivåer som överskrider riktvärden så har den frågan varit föremål för utredning i SOU 2013:57. Utredningen konstaterade följande. ”Med stöd av jordabalken finns det en möjlighet att ingå frivilliga avtal som innebär att en tjänande fastighet ska tolerera visst buller från en härskande fastighet. Ett sådant avtal kan skrivas in som servitut i fastighetsregistret och vara giltigt upp till gränsen för vad som utgör en olägenhet för människors hälsa. Det är inte lämpligt att införa en möjlighet att, med undantag från vad som gäller enligt miljöbalken, ingå avtal som innebär att boende ska tolerera buller som går över gränsen för vad som utgör en olägenhet för människors hälsa.”³

Förslagen i motionen om att säkerställa skydd i detaljplaner

Det förslag som lyfts i motionen om att det borde möjliggöras att lägga ansvaret på byggherrar och fastighetsägare är som ovan beskrivs redan idag möjligt när det gäller områden med nybyggnation. Ett exempel är Slakthusområdet där en detaljplan tagits fram med hänsyn till att bostäderna kommer att vara bullerutsatta på grund av konsert- och nöjesverksamhet. De bostadsbyggnader som byggs i området ska därför utformas och placeras på ett sådant sätt att inomhusriktvärdena kan innehållas trots högre ljudnivåer utomhus. Om klagomål ändå uppstår och det visar sig att riktvärden inomhus överskrids kommer miljöförvaltningen utreda såväl byggnadens bullerisolerande förmåga, som ska vara anpassad till de utomhusnivåer som anges i detaljplanen, som verksamhetsutövarens egenkontroll. Det innebär att både fastighetsägare och verksamhetsutövare kan komma att behöva vidta åtgärder.

För befintlig byggnation, som när de byggdes inte var anpassade för att utsättas för höga utomhusnivåer, är fasadens bullerisolerande förmåga lägre och till följd av retroaktivitetsförbudet i PBL är det svårare att ställa krav på fastighetsägaren att anpassa byggnaden så att riktvärdena kan innehållas i bostäderna. Detta gäller så länge byggnaden uppfyller de krav som gällde vid tiden för byggnadens uppförande. Men om en fastighetsägare hyr ut en lokal till en verksamhetsutövare som ska bedriva musik- och evenemangsverksamhet anser förvaltningen att det även kan ankomma på fastighetsägaren att säkerställa att lokalen är ändamålsenlig för användningens syfte. Det innebär att krav kan ställas på fastighetsägaren att isolera lokalen så att boende i byggnaden inte störs av verksamheten som hyr lokalen.

Slut

Anna Hadenius
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Monika Gerdhem
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Bilaga

Motion med förslag om att införa en modell för att skydda kultur- och nöjesverksamheter, av Jonas Naddebo (C)